

บทความวิชาการ

สังคมหลังชนาอีสาน ศึกษาผ่านมุมมองบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปี 2546-2556

อิทธิพล โคตะมี²

¹ บทความชิ้นนี้ปรับปรุงมาจากบทความที่นำเสนอในการสัมมนาวิชาการ เรื่อง “คน” ในกระแสการเปลี่ยนแปลง เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2556 ณ ห้องประกอบ หุตะสิงห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์. โดยเป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยที่ชื่อ “หนึ่งทศวรรษสังคมอีสานผ่านมุมมองบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: A Decade of Isan Communities from the Perspectives of Graduate Volunteers, Thammasat University” ซึ่งมี รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร อดิวนิชยพงศ์ เป็นหัวหน้าโครงการ และผู้เขียนทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยวิจัยในโครงการดังกล่าว

² นักศึกษาปริญญาโท สาขาการเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และบัณฑิตอาสาสมัคร รุ่นที่ 42 สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา 2553

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งอธิบายการเปลี่ยนแปลงของสังคมอีสาน ระหว่างปี พ.ศ. 2546-2555 ว่าสังคมอีสานมีลักษณะอย่างไร? ผู้เขียนใช้แนวคิดสังคมหลังชาวนา (post-peasant society) เพื่ออธิบายการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยวิเคราะห์จากสารนิพนธ์และการค้นคว้าอิสระของบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระหว่างปีการศึกษา 2546 จนถึงปีการศึกษา 2555 ผลจากการวิเคราะห์ พบว่าสังคมอีสานเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมยุคหลังชาวนา ที่มีองค์ประกอบใน 4 ด้าน ได้แก่ 1. วิธีการผลิต (mode of production) 2. ความคิด (ideology) 3. มิติทางอัตลักษณ์ (identity) 4. ลักษณะข้ามชาติ (transnationalism) ซึ่งสามารถสรุปการเปลี่ยนแปลงออกได้เป็นสองประการ ประการแรกสังคมอีสานมีความใกล้ชิดกับเมืองมากขึ้น และประการที่สอง มีความเปลี่ยนแปลงที่พยายามรักษา “ความเป็นชนบท” (rurality)

คำสำคัญ: สังคมหลังชาวนา, อีสาน, บัณฑิตอาสาสมัคร